Wolkom in

Gearwâlden

Fryslân in 2050

Planbureau Fryslân


WOLKOM

1

Gearwâlden

Gearwâlden is een fictieve regio in Fryslân in 2050. De regio bestaat uit acht dorpen en een grotere kern van ongeveer 13.000 inwoners die samen één verbonden gemeenschap vormen.

Samenleven vanuit gedeelde verantwoordelijkheid staat centraal. Mensen kennen elkaar, werken samen en nemen verantwoordelijkheid voor hun omgeving. Veel taken worden lokaal georganiseerd via verenigingen, coöperaties en buurtinitiatieven.

Samenleven vanuit gedeelde verantwoordelijkheid

Bewoners dragen naar vermogen bij aan de gemeenschap, bijvoorbeeld in de zorg, het onderhoud van de leefomgeving of het organiseren van activiteiten. Bijdragen aan de gemeenschap wordt gezien als een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven.

Het dagelijks leven wordt zoveel mogelijk georganiseerd door inwoners zelf. De overheid vervult vooral een ondersteunende rol en helpt wanneer vraagstukken te complex worden of wanneer bewoners het niet zelf kunnen organiseren. Tegelijk zorgt zij ervoor dat basisvoorzieningen zoals zorg, onderwijs en veiligheid voor iedereen toegankelijk is.

Deze manier van samenleven zorgt voor sterke sociale verbanden, betrokkenheid en stabiliteit. Mensen kunnen op elkaar rekenen en voelen zich verbonden met hun omgeving. Daar staat tegenover dat er ook verwachtingen zijn. Van inwoners wordt verwacht dat zij actief deelnemen aan het dagelijks leven en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

De basis van Gearwâlden

Stabiele bevolkingssamenstelling met relatief grote huishoudens

Gearwâlden bestaat uit acht dorpen en een grotere kern van ongeveer 13.000 inwoners. De regio telt circa 27.000 inwoners en kent een stabiele bevolkingssamenstelling. Veel jongeren blijven in de regio wonen vanwege hun familie, sociale netwerk en betrokkenheid bij de gemeenschap. Voor hen weegt verbondenheid met de regio vaak zwaarder dan het najagen van individuele carrièrekansen elders.

Er is sprake van vergrijzing, maar deze is niet sterk voelbaar in het dagelijks leven. Ouderen blijven actief onderdeel van de gemeenschap en dragen naar vermogen bij. Zorg en ondersteuning worden breed gedragen binnen de samenleving, waardoor de druk op formele zorgvoorzieningen beperkt blijft.

Huishoudens zijn relatief groot en bestaan regelmatig uit meerdere generaties, studenten, starters en ouderen die woonruimte of voorzieningen delen. Migratie is beperkt maar aanwezig. Nieuwkomers vestigen zich vooral vanwege werk, studie of de aantrekkingskracht van de gemeenschap en worden onderdeel van de regio door actief deel te nemen aan het lokale leven.

De overheid faciliteert en bewaakt de basis

In Gearwâlden ligt het initiatief bij inwoners. De overheid stelt zich faciliterend op en sluit zoveel mogelijk aan bij wat er leeft in buurten, dorpen en wijken. Gemeenschappen krijgen ruimte om zelf oplossingen te organiseren en de overheid ondersteunt met kennis, financiering en professionele ondersteuning wanneer dat nodig is.

De overheid neemt een actievere rol wanneer vraagstukken te groot of te complex worden om lokaal op te lossen. Denk aan specialistische zorg, grote infrastructurele projecten of situaties waarin de veiligheid in het geding komt. Ook grijpt zij in wanneer inwoners onvoldoende toegang hebben tot voorzieningen of wanneer verschillen tussen gemeenschappen te groot worden. Zo bewaakt zij dat iedere inwoner kan rekenen op goede zorg, onderwijs en veiligheid.
De overheid ondersteunt daarmee wat lokaal ontstaat, bewaakt de gezamenlijke basis en treedt op wanneer inwoners het niet zelf kunnen organiseren.

Digitale systemen ondersteunen het organiseren van de gemeenschap

Technologie helpt bewoners om hun gemeenschap te organiseren en maakt samenwerking eenvoudiger. Digitale platforms worden gebruikt voor praktische zaken zoals informele zorg, energieverdeling, voedselinitiatieven en lokale besluitvorming. Via zo'n platform kunnen inwoners bijvoorbeeld aangeven dat ze hulp nodig hebben, zich aanmelden om iets te doen of zien wanneer er gezamenlijk wordt gekookt of gewerkt. Ook kan zichtbaar zijn hoeveel energie er lokaal wordt opgewekt en hoe deze wordt verdeeld.

Technologie ondersteunt zo het dagelijks functioneren van de gemeenschap, maar vervangt het persoonlijke contact niet.

Het sociale leven in Gearwâlden

Duurzame relaties als basis

In Gearwâlden staan duurzame relaties centraal. Familie, partnerschap, vriendschap en gemeenschap worden gezien als verbindingen voor de lange termijn. Mensen bouwen gedurende hun leven aan een vast sociaal netwerk waarop zij kunnen terugvallen. Dat zorgt voor veel onderlinge steun en verbondenheid, maar ook voor duidelijke verwachtingen over betrokkenheid en verantwoordelijkheid.

Zorg begint in de gemeenschap

Preventie en zorg in Gearwâlden begint in de gemeenschap. Familie en buurtbewoners letten op elkaar en nemen niet alleen kleine hulpvragen op zich, maar ook een deel van de dagelijkse zorgtaken. Dat gaat verder dan boodschappen doen of even langsgaan. Het kan ook betekenen dat mensen structureel helpen bij verzorging, begeleiding of het ondersteunen van iemand die minder zelfredzaam is.
Mensen met een beperking of ondersteuningsvraag wonen en leven midden in de gemeenschap. Ondersteuning wordt georganiseerd in en rondom het dagelijks leven, met hulp van bewoners, familie en lokale netwerken, in plaats van losstaande voorzieningen.

Deze manier van organiseren vraagt wel iets van inwoners. Van mensen wordt verwacht dat zij naar vermogen bijdragen aan zorg en ondersteuning. Wanneer de zorgvraag groeit of een beroep wordt gedaan op een beperkte groep inwoners, kan dat druk geven.

Wanneer zorg te zwaar of te complex wordt, sluiten professionele zorginstellingen (tijdelijk) aan. Zij leveren specialistische ondersteuning waar de gemeenschap dat zelf niet kan organiseren.

Vrije tijd verweven met het dagelijks leven

Inwoners besteden hun vrije tijd grotendeels binnen de eigen gemeenschap. Sport, cultuur en ontmoeting worden vaak lokaal georganiseerd en gedragen door bewoners zelf.

Sport vindt plaats in verenigingen en regionale competities tussen dorpen en wijken. Ook cultuur speelt zich dichtbij huis af, met amateurkunst, muziekverenigingen, toneelgroepen en iepenloftspullen. Daarnaast zijn dorpsfeesten en gezamenlijke evenementen belangrijke momenten waarop de gemeenschap samenkomt.
Veel activiteiten hebben een praktisch karakter. Mensen helpen bijvoorbeeld bij het onderhouden van gezamenlijke tuinen, het opknappen van een dorpsgebouw of het organiseren van activiteiten. Vrije tijd en inzet lopen daardoor vaak in elkaar over. Mensen ontmoeten elkaar tijdens activiteiten die ook bijdragen aan het functioneren van de gemeenschap.

Friese taal en identiteit gedeelde basis

De Friese taal en identiteit vormen een gedeelde basis in het dagelijks leven. Ze worden gebruikt in onderwijs, verenigingen en lokale besluitvorming en dragen bij aan een sterk gevoel van verbondenheid binnen de regio.

Er bestaat een duidelijke, gemeenschappelijke cultuur met gedeelde waarden, gewoonten en verwachtingen. Van inwoners wordt verwacht dat zij meedoen en zich verbinden met de gemeenschap. Voor veel mensen geeft dit houvast en een gevoel van thuis. Tegelijk kan het lastig zijn voor mensen die zich minder herkennen in de dominante cultuur, andere opvattingen hebben of moeilijk aansluiting vinden. Zij kunnen zich sneller een buitenstaander voelen.

Kunst en cultuur ontstaan vooral dichtbij huis. Lokale verenigingen, muziek, evenementen en creatieve initiatieven spelen een belangrijke rol in het sociale leven en versterken de verbondenheid tussen inwoners.

Samen leven, samen gezond

Gezondheid in Gearwâlden hangt sterk samen met het dagelijks leven in de gemeenschap. Doordat veel activiteiten samen worden georganiseerd, zijn mensen veel in beweging. Bewoners werken bijvoorbeeld samen in tuinen, doen onderhoud in de buurt of sporten in verenigingen.
Ook voeding speelt een rol. In de regio zijn gezamenlijke voedseltuinen en lokale voedselinitiatieven, waardoor bewoners vaak met verse producten koken en eten.
Gezondheid gaat niet alleen over het lichaam, maar ook over mentaal welzijn. Mensen hebben veel contact met anderen, voelen zich betrokken bij hun omgeving en ervaren dat zij van betekenis zijn voor de gemeenschap. Dit draagt bij aan een gevoel van verbondenheid en zingeving.

Door deze manier van leven ligt de nadruk sterk op preventie. Professionele zorg en publieke gezondheidsdiensten ondersteunen dit met programma's rond voeding, beweging en leefstijl.

Veiligheid door sociale betrokkenheid

De veiligheid in Gearwâlden is over het algemeen hoog. In dorpen en wijken kennen mensen elkaar en is er veel onderlinge betrokkenheid. Het is normaal om naar elkaar om te kijken en hulp te bieden wanneer dat nodig is.

Door deze nabijheid valt onveiligheid of overlast vaak snel op. Buurtbewoners spreken elkaar aan, signaleren problemen vroeg en grijpen eerder in bij spanningen of conflicten. Veiligheid wordt daardoor niet alleen georganiseerd door professionals, maar ook door de gemeenschap zelf.

Deze sociale betrokkenheid heeft ook een keerzijde.
Het kan worden ervaren als sociale controle of een gebrek aan anonimiteit. Niet iedereen voelt zich hier prettig bij.

In Gearwâlden zijn inkomensverschillen relatief klein. De nadruk ligt minder op individuele carrière en meer op bijdragen aan de gemeenschap. Daarnaast is er een sterk sociaal vangnet, waardoor inwoners minder snel buiten de boot vallen. Dit draagt bij aan sociale stabiliteit en verkleint de kans dat problemen uitgroeien tot onveilige situaties.

De economie van Gearwâlden

Een economie van en voor de regio

De economie van Gearwâlden is gericht op wat inwoners en de regio nodig hebben. Veel mensen werken dichtbij huis in sectoren zoals zorg, onderwijs, bouw, energie en voedselproductie. Werk wordt georganiseerd via bedrijven, coöperaties, verenigingen en lokale initiatieven die samen zorgen voor de voorzieningen waar inwoners dagelijks gebruik van maken. Ook ondernemerschap is vaak verbonden met de gemeenschap. Ondernemers spelen in op lokale behoeften en werken regelmatig samen met inwoners, andere ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Deze manier van organiseren zorgt voor sterke betrokkenheid en een stabiele regionale economie. Veel mensen kiezen ervoor om hun leven in de regio op te bouwen en werk te doen dat aansluit bij de behoeften van de gemeenschap. In een kleinere regio zijn specialistische functies, nicheberoepen en carrièremogelijkheden echter niet altijd beschikbaar. Daardoor sluiten werk en opleiding niet voor iedereen volledig op elkaar aan. Voor sommige inwoners voelt dit als een logische keuze, omdat verbondenheid met familie, gemeenschap en leefomgeving zwaar meeweegt. Anderen ervaren het als een beperking en missen mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen of een andere richting in te slaan.

Samen zorgen voor inkomen en levensonderhoud

De meeste inwoners van Gearwâlden hebben een inkomen uit betaald werk. Daarnaast leveren veel mensen een bijdrage aan de gemeenschap via verenigingen, coöperaties, zorg of andere lokale initiatieven.

Niet iedereen neemt op dezelfde manier deel aan de economie. Mensen die moeite hebben om mee te komen in regulier werk, blijven onderdeel van de samenleving en dragen naar vermogen bij. Meedoen is belangrijker dan maximale productiviteit. Wanneer inwoners tijdelijk in de knel komen, kunnen zij terugvallen op familie, buurtgenoten, lokale netwerken en collectieve voorzieningen. Daardoor is bestaanszekerheid niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid, maar ook van de gemeenschap.

Inkomensverschillen zijn relatief klein. De nadruk ligt op het leveren van een bijdrage aan de gemeenschap en niet op het maximaliseren van inkomen. Veel voorzieningen worden gezamenlijk georganiseerd en bestaanszekerheid is voor een deel collectief geregeld. Daardoor hebben verschillen in inkomen minder invloed op het dagelijks leven.

Leren verbonden met de regio en het dagelijks leven

Onderwijs in Gearwâlden is sterk verbonden met de regio. Kinderen gaan naar school in hun eigen dorp of wijk en combineren leren met praktische activiteiten, bijvoorbeeld in buurthuizen, werkplaatsen of bij lokale bedrijven. Ze leren naast basisvaardigheden ook samenwerken, verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan hun omgeving.

Na de middelbare school blijven veel jongeren in de regio leren en werken combineren. Opleidingen zijn gekoppeld aan regionale vraagstukken, zoals energie, waterbeheer, zorg of voedselproductie. Studenten werken bijvoorbeeld mee aan projecten van een energiecoöperatie of lopen stage bij een zorgorganisatie in de regio.

Een deel van het hoger onderwijs wordt regionaal aangeboden via samenwerkingen met hogescholen en universiteiten. Daarnaast volgen veel studenten (deels) afstandsonderwijs, waardoor zij in Gearwâlden kunnen blijven wonen en tegelijk een opleiding op hoger niveau volgen. Fysieke aanwezigheid op een campus wordt afgewisseld met online onderwijs en praktijkervaring in de regio.

Ook volwassenen blijven zich ontwikkelen. Bijscholing en omscholing zijn gebruikelijk en vaak gekoppeld aan werk of maatschappelijke taken, zoals een korte opleiding voor zorg, techniek of energiebeheer. Leren is daarmee onderdeel van het dagelijks leven.

Deze manier van leren sluit goed aan op de regio en zorgt voor een directe verbinding met werk en gemeenschap. Tegelijk is de keuze in opleidingen beperkter en komen studenten minder in aanraking met andere omgevingen en perspectieven.

De leefomgeving in Gearwâlden

Een landschap dat de gemeenschap verbindt

Het landschap van Gearwâlden is ingericht rond het dagelijks leven van de gemeenschap. Dorpen, de stedelijke kern, landbouwgrond en natuur liggen dicht bij elkaar en zijn met elkaar verbonden. Scholen, zorgvoorzieningen, sportlocaties en ontmoetingsplekken worden vaak gecombineerd in multifunctionele gebouwen. Ook de energievoorziening is zichtbaar aanwezig. Veel energie wordt lokaal opgewekt via dorpsmolens, zonnepanelen en andere kleinschalige voorzieningen die in beheer zijn van energiecoöperaties. De opbrengsten worden gebruikt voor de energievoorziening van de regio en voor gezamenlijke investeringen in de gemeenschap.

Wonen, voedselproductie en natuur liggen vaak dicht bij elkaar. Rond dorpen zijn voedseltuinen, kleinschalige landbouw en gemeenschappelijke groenvoorzieningen te vinden. Het landschap is daardoor niet strak gescheiden in functies, maar vormt één samenhangende leefomgeving.

Verplaatsing binnen de regio gebeurt veel te voet, met de fiets of via gedeeld vervoer. Omdat voorzieningen, werk en activiteiten dichtbij zijn, blijven afstanden beperkt. Auto's worden vaak gedeeld en staan meestal aan de rand van woongebieden, waardoor buurten en dorpen ruimte houden voor groen, ontmoeting en spelen.

Water, klimaat en natuur als gezamenlijke opgave

Water, natuur en klimaat worden in Gearwâlden gezamenlijk beheerd door bewoners, boeren, organisaties en overheid. Er worden samen afspraken gemaakt over het gebruik van de ruimte, het vasthouden van water en het onderhoud van natuur en landschap.

Water krijgt meer ruimte in de regio. In natte perioden wordt water opgevangen en vastgehouden, zodat het beschikbaar blijft in droge tijden. Bewoners, boeren en lokale organisaties spelen een actieve rol in het beheer van sloten, groenstroken, waterbergingen en natuurgebieden.

Natuur is verweven met het dagelijks leven. Rond dorpen en wijken liggen groenstroken, waterpartijen, voedseltuinen en natuurgebieden die door de gemeenschap worden onderhouden en gebruikt. Hierdoor ontstaat een gevarieerd landschap met ruimte voor planten en dieren.

Deze manier van werken vraagt veel overleg. Bewoners, boeren, organisaties en overheid hebben niet altijd dezelfde belangen en prioriteiten. Besluiten kosten daardoor soms meer tijd en het kan lastig zijn om gezamenlijk knopen door te hakken. Tegelijk zorgt deze aanpak ervoor dat mensen zich betrokken voelen bij hun leefomgeving en verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die worden gemaakt.

Wonen gericht op samenleven

De woonomgeving in Gearwâlden is gericht op samenleven en gedeeld gebruik. In de regio staan verschillende woonvormen door elkaar: hofjes, gezinswoningen, generatiewoningen, compacte woongebouwen en aangepaste bestaande woningen.
Veel huizen zijn opgesplitst zodat meerdere huishoudens er kunnen wonen. Het is gebruikelijk dat ouderen bij hun kinderen wonen of dat woningen worden aangepast voor verschillende levensfasen. Studenten, ouderen en jonge gezinnen wonen in buurten vaker door elkaar heen.

Koop- en huurwoningen bestaan naast elkaar. Een woning wordt vooral gezien als een plek om te wonen en niet als een investering. De nadruk ligt op betaalbare woonruimte en het mogelijk maken dat verschillende generaties en huishoudens in de regio kunnen blijven wonen.

Naast de woning zelf zijn er veel gedeelde voorzieningen. In buurten zijn gezamenlijke tuinen, werkplaatsen en ontmoetingsplekken. Dorpshuizen en buurtgebouwen vormen belangrijke plekken waar mensen samenkomen.

Landbouw als onderdeel van de gemeenschap

Landbouw is een belangrijk onderdeel van Gearwâlden en speelt een grote rol in de voedselvoorziening van de regio. Boeren leveren een groot deel van hun producten via lokale afzetpunten, coöperaties en andere korte ketens. Wat niet binnen de regio wordt gebruikt, wordt elders verkocht.

Boeren, bewoners en lokale organisaties zijn nauw met elkaar verbonden. Veel inwoners weten waar hun voedsel vandaan komt en zijn betrokken als afnemer, deelnemer in een coöperatie of via gezamenlijke voedseltuinen.

Landbouw, natuur en landschap liggen dicht bij elkaar en worden in samenhang beheerd. Boeren werken regelmatig samen met bewoners, coöperaties en kennisinstellingen om keuzes te maken die passen bij de regio en haar behoeften. Daardoor is landbouw niet alleen een bron van voedsel en inkomen, maar ook een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven en de gemeenschap.

Hoe voelt het om in Gearwâlden te leven?

Leven in Gearwâlden betekent leven in een gemeenschap waarin mensen elkaar kennen en regelmatig tegenkomen. Veel speelt zich dichtbij af: werk, onderwijs, zorg en vrije tijd zijn georganiseerd binnen de regio en vaak verbonden met de gemeenschap.

De sociale verbondenheid is sterk. Mensen weten bij wie ze terecht kunnen en hulp wordt snel geboden. Tegelijk brengt dit duidelijke verwachtingen met zich mee. Van inwoners wordt verwacht dat zij bijdragen aan de gemeenschap, bijvoorbeeld via zorg, onderhoud of activiteiten. Deelname is vrijwillig, maar niet vrijblijvend.
Voor veel inwoners geeft dit een gevoel van stabiliteit en zekerheid. Basisvoorzieningen zijn goed georganiseerd en bestaansonzekerheid komt weinig voor. Problemen worden vaak vroeg gezien en gezamenlijk opgepakt.

Tegelijk kan het leven in Gearwâlden ook intens zijn. De gemeenschap is zichtbaar en betrokken, waardoor er weinig ruimte is voor anonimiteit. De grens tussen werk, zorg en vrije tijd is minder duidelijk en niet iedereen ervaart het als vanzelfsprekend om altijd bij te dragen. De ruimte voor individuele keuzes, consumptie en persoonlijke invulling van tijd is beperkter, doordat het leven sterker is ingebed in de gemeenschap. Wie zich anders wil organiseren of weinig aansluiting voelt bij de gemeenschap, kan zich minder thuis voelen of buitengesloten raken.

Het leven speelt zich grotendeels binnen de regio af, waardoor inwoners minder in aanraking komen met andere manieren van leven buiten de eigen omgeving.



Voor wie waarde hecht aan nabijheid, samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid biedt Gearwâlden een omgeving waarin samenleven centraal staat, maar waarin die verbondenheid ook iets van je vraagt.